

**Natuurtoets ten behoeve van herstructurering
centrumplan Eelde
onderzoek naar beschermde plant- en diersoorten**

projectnr. 231325
revisie 00
2 december 2010

Auteur(s)
Andries Sijbrandij

Opdrachtgever

Gemeente Tynaarlo
Postbus 5
9480 AA VRIES

datum vrijgave	beschrijving revisie 00	goedkeuring	vrijgave
2 - 12 - 2010	Concept	A.Sijbrandij	A. Kuijt

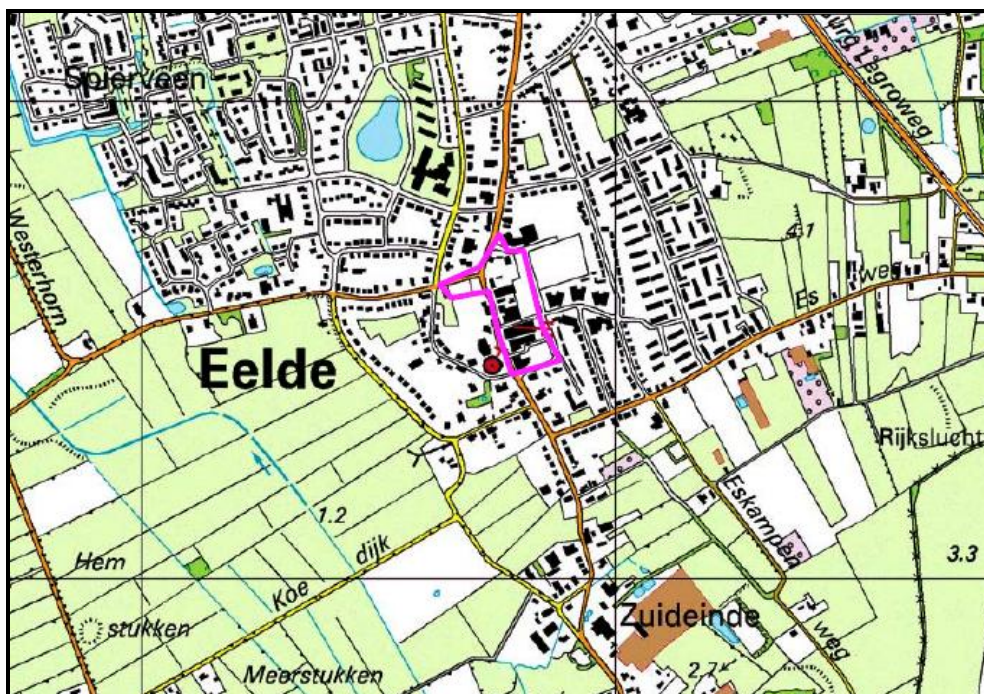
Inhoud	Blz.
1 Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel	3
1.3 Flora- en faunawet	3
1.4 Werkwijze	3
2 Gebiedsbeschrijving	5
2.1 Huidige gebiedskenmerken	5
2.2 Natuurwaarden	6
2.2.1 Flora en vegetatie	6
2.2.2 Fauna	6
3 Toetsing effecten ingreep	9
3.1 Samenvatting beschermde soorten	9
3.2 Effecten en mitigerende maatregelen	9
3.2.1 Vogels	9
3.2.2 Zoogdieren	10
3.2.3 Amfibieën	10
4 Conclusies	11
4.1 Conclusies	11
4.2 Voorbehoud	11
Bronnen	13
Bijlage 1: Wettelijk kader	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Tynaarlo is voornemens het centrum van Eelde te herstructureren, om te komen tot een duurzame en kwalitatief hoogwaardige inrichting. De precieze opzet van deze herstructurering is in dit stadium van de planvorming nog niet bekend. Voor het opstellen van een bestemmingsplan voor deze ontwikkeling dienen de eventuele ecologische waarden in het gebied te worden onderzocht. Vanuit de natuurwetgeving is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer namelijk verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden.

De gemeente Tynaarlo heeft Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. gevraagd onderzoek te doen naar de natuurwaarden in het projectgebied, te onderzoeken of als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling verbodsbepalingen van de natuurwetgeving zullen worden overtreden en om aan te geven of vervolgstappen nodig zijn.

Figuur 1: Ligging plangebied (roze kader).

De planlocatie ligt niet in een gebied dat door de Provincie is begrensd als Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (pEHS). Ook ligt het gebied niet in of nabij een Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument. Derhalve is de voorgenomen ingreep alleen getoetst aan strijdigheden met de Flora- en faunawet.

1.2 Doel

Het doel van de voorliggende natuurtoets is het opsporen van mogelijke strijdigheden van de voorgenomen ingrepen met de huidige Flora- en faunawet en te bepalen of eventueel de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Flora- en faunawet

De Flora en Faunawet regelt de bescherming van in het wild levende planten en dieren. Dat gebeurt via de bescherming van individuele soorten en de toepassing van de algemene zorgplicht. Hieronder wordt hierop een korte toelichting gegeven. In de bijlage is een uitgebreide beschrijving van de Flora- en faunawet opgenomen.

Bescherming van soorten.

Het is hierbij van belang om te weten tot welke beschermingscategorie de aanwezige soorten behoren. De beschermde soorten zijn ingedeeld in vier categorieën:

- algemene soorten (zgn. tabel 1 soorten) waarvoor geen ontheffingsplicht geldt wegens een algehele vrijstelling;
- overige soorten ('middengroep', de zgn. tabel 2 soorten), middelzwaar beschermde soorten waarvoor alleen een vrijstelling geldt indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde Gedragscode. Wordt niet volgens een gedragscode gewerkt, dan is een ontheffing noodzakelijk;
- strikt beschermde soorten (zgn. tabel 3 soorten) waarvoor een ontheffingsplicht geldt voor werkzaamheden die leiden tot verstoring van deze soorten of vernietiging van het leefgebied;
- broedende vogels (eveneens strikt beschermd), waarvoor in zijn algemeenheid geldt dat nesten niet verstoord mogen worden, en waarvoor in principe ook geen ontheffing voor kan worden verkregen. Voor sommige soorten geniet ook het nest en de directe omgeving jaarrond bescherming.

Om bij het opstellen van plannen of projecten, dan wel bij de uitvoering van de werkzaamheden, rekening te kunnen houden met de aanwezige beschermde plant- en diersoorten is het noodzakelijk om te weten welke soorten in het gebied voorkomen.

Algemene zorgplicht.

Daarnaast is voor alle soorten, dus ook de niet beschermde soorten, een algehele zorgplicht onderdeel van de Flora- en faunawet. Vanuit de gedachte dat elk in het wild levende plant of dier een eigen intrinsieke waarde heeft, mogen mensen daar niet onzorgvuldig mee om springen en moet een ieder 'voldoende zorg' in acht nemen voor hen en hun leefomgeving. De voorgenomen activiteit moet zodanig worden uitgevoerd dat redelijkerwijs schade wordt beperkt of, na uitvoering, weer wordt hersteld.

1.4 Werkwijze

Deze natuurtoets is gericht op inhoudelijke beantwoording van de volgende vragen:

1. Welke (strikt) beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke beschermingsstatus hebben deze soorten?
2. Welke invloed hebben de voorgenomen werkzaamheden op de (strikt) beschermde soorten?

3. Als het duurzaam voortbestaan van strikt beschermde soorten in gevaar komt, op welke wijze kan dit verzacht (mitigerende maatregelen) worden?
4. Is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. Bureaustudie

Door middel van literatuuronderzoek is nagegaan welke beschermde soorten in en nabij het plangebied voorkomen.

Stap 2. Veldbezoek

Na de bureaustudie is de huidige situatie ter plekke beoordeeld door een ecooloog. Op basis van de gegevens van de bureaustudie, en de ter plaatse aanwezige biotopen is vastgesteld welke soorten in of nabij het plangebied voorkomen, dan wel verwacht mogen worden. Tijdens het veldbezoek zijn foto's genomen die als toelichting dienen bij de rapportage.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de negatieve effecten zijn verzachtende (mitigerende) maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 is bepaald of er sprake is van overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora en faunawet, en of een ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Het rapport wordt afgerond met aanbevelingen voor te volgen werkwijzen en/of vervolgstappen.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige gebiedskenmerken

Het plangebied ligt in het centrum van Eelde, en wordt in het noorden en westen begrensd door de Hoofdweg (zie ook afbeelding 2). In het oosten wordt het plangebied begrensd door de Kerkhoflaan, en in het zuiden door de Burgemeester Strubenweg. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 3,5 hectare. De herstructureringslocatie heeft op dit moment voornamelijk een winkel-/horecafunctie met parkeergelegenheid. Het gebied bestaat uit een complex van winkels, horecagelegenheden, bedrijven, parkeergelegenheden en groenvoorzieningen. Enkele panden zijn buiten gebruik. In figuur 2 is de bebouwing in het plangebied genummerd aangegeven. Ook maken verschillende omliggende wegen nog deel uit van het plangebied.

Figuur 2: Onderzocht gebied (rood omlijnd) en bebouwing (genummerd) .

Foto 1 t/m 4: impressie van het plangebied.

2.2 Natuurwaarden

Om inzicht te krijgen in de natuurwaarden van het plangebied is door Buro Bakker, adviesburo voor ecologie BV, ecologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek zijn in deze paragraaf weergegeven.

2.2.1 Flora en vegetatie

De aanwezigheid van flora en vegetatie is voornamelijk beperkt tot tuinen, gemeentelijke groenvoorzieningen en enkele ruderaal overhoekjes. Verspreid in het plangebied zijn bomen aanwezig. Het betreft veelal bomen rond de parkeerplaatsen in achtertuinen en laanbeplanting langs wegen. Een deel van de aanwezige bomen is oud. In het plangebied zijn Beuk, Zomereik, els en es aanwezig. In de tuin achter café G. en A. Boelens is een dichte aanplant van coniferen en Hulst aanwezig. Van een wilde flora is vrijwel geen sprake, het merendeel is aangeplant. Alleen in de ruderaal delen van het plangebied is sprake van enige spontane begroeiing. Hier zijn alleen zeer algemene soorten aangetroffen zoals Gestreepte witbol, Straatgras, Ruw beemdgras, Paardebloem, Grote brandnetel, Smalle weegbree, Braam en Canadese guldenroede.

Op basis van terreineigenschappen kan het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied worden uitgesloten.

2.2.2 Fauna

Op basis van het aangetroffen biotoop kan een klein aantal beschermde diersoorten in het onderzoeksgebied voorkomen. Hieronder wordt de verwachte aanwezige fauna per soortgroep beschreven.

2.2.2.1 Vogels

Het veldbezoek is buiten het broedseizoen gebracht, waardoor er geen zekerheid te geven is over de daadwerkelijk aanwezige broedvogelbevolking. Tijdens het veldbezoek zijn Boomklever, Groenling, Vink, Koolmees, Pimpelmees, Roodborst, Merel, Houtduif, Ekster, Roek en Heggenmus waargenomen. Een deel van deze soorten kan in het plangebied geschikt nestgelegenheid vinden. Van zowel Ekster als Houtduif zijn oude nesten gevonden. De Ekster broedt jarenlang in hetzelfde nest, de nestplaats wordt echter niet jaarrond beschermd.

Op korte afstand van het plangebied (in de bomen naast de Hervormde Kerk) is een Roekenkolonie aanwezig. Nestplaatsen van Roeken zijn jaarrond beschermd. Er zijn geen nesten in het plangebied aangetroffen. Het valt echter niet uit te sluiten dat de kolonie in de toekomst gaat uitbreiden en ook zal opduiken in het plangebied. De meeste waargenomen en te verwachten soorten broeden in de beschutting van het aanwezige groen. Huismussen, een soort waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is en vooral in gebouwen broedt, zijn niet in het plangebied aangetroffen.

Een andere soort die geheel afhankelijk is van gebouwen is de Gierzwaluw. De Gierzwaluw kon met de quickscan in eerste instantie niet worden uitgesloten, omdat de soort in de winter in Afrika verblijft. Enkele panden (onderzoeksubjecten 5, 6, 7 en 9) zijn als geschikt beoordeeld als nestplaats. De Gierzwaluw broedt in losse kolonies onder dakpannen. Locaties waar Gierzwaluwen broeden, genieten een jaarronde bescherming. Tijdens een aanvullend bezoek waarbij specifiek op de aanwezigheid van Gierzwaluwen is gelet, zijn deze niet binnen het plangebied aangetroffen.

Ook andere jaarrond beschermde soorten komen niet in het plangebied voor. Voor overwinterende vogels heeft het plangebied eveneens geen belangrijke functie.

2.2.2.2 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied komt de lichtbeschermd Mol voor. Andere licht beschermde soorten die naar verwachting in het plangebied voorkomen zijn Egel, Bosmuis, Rosse woelmuis, Bosspitsmuis en Huisspitsmuis.

Op basis van bekende verspreidingsgegevens en biotoopeisen is het voorkomen van verblijfplaatsen van de middelzwaar beschermde Steenmarter niet uit te sluiten. Vooral in het zuidelijke deel van het plangebied bestaat de mogelijkheid dat deze soort een verblijfplaats heeft. Verblijfplaatsen van de Steenmarter zijn erg moeilijk te vinden. Binnen hun leefgebied kunnen Steenmarters soms tientallen schuilplaatsen hebben in takkenhopen, boomholtes en in gebouwen. Tijdens het een aanvullend bezoek is buiten de bebouwing uitvoerig gelet op prenten, krabsporen, uitwerpselen etc. Deze zijn allen niet aangetroffen. De gebouwen zijn niet van binnen geïnspecteerd, omdat er geen toestemming was om de gebouwen te betreden. Om een volledig beeld te krijgen, zal dit onderzoek nog uitgevoerd moeten worden.

Vleermuizen

Het voorkomen van vleermuizen is nader onderzocht in de zomer van 2010. Conform het vleermuisprotocol is het plangebied door middel van vier veldbezoeken gericht geïnventariseerd op aanwezigheid van vleermuizen. Voorafgaand aan alle veldbezoeken is rond de bebouwing gezocht naar sporen van aanwezigheid van vleermuizen. Deze zijn

niet aangetroffen. Er zijn geen in- of uitvliegende dieren of zwermactiviteiten waargenomen. Rond de bebouwing is gezocht naar sporen van aanwezigheid van vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen. Er zijn een drietal (paar)verblijfplaatsen van Ruige dwergvleermuizen in de nabijheid van het plangebied vastgesteld. Deze vallen echter buiten de begrenzing van de toekomstige ontwikkelingen.

Het plangebied is van beperkte waarde als foerageergebied voor vleermuizen. Een aantal Gewone dwergvleermuizen jagen boven de droogstaande greppel en tussen het opgaand groen aan de noord- en westzijde van de begraafplaats. Er zijn geen (vaste) vliegroutes vastgesteld.

2.2.2.3 Amfibieën, vissen en reptielen

Er zijn geen geschikte voortplantingswateren voor vissen en amfibieën in het plangebied aanwezig. Enkele begroeide delen binnen het plangebied zijn wel geschikt als overwinteringgebied voor enkele licht beschermde amfibieën zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Geschikt biotoop voor strikter beschermde amfibieën ontbreekt in het plangebied. Voor reptielen ontbreekt eveneens geschikt biotoop binnen het plangebied.

2.2.2.4 Overige soorten

Overige soorten zoals beschermde vlinders en libellen worden niet verwacht, hiervoor is geen geschikt biotoop aanwezig.

3 Toetsing effecten ingreep

3.1 Samenvatting beschermde soorten

Onderstaande tabel geeft voor de aangetroffen en de mogelijk aanwezige beschermde soorten het beschermingsregime aan. Voor soorten uit de eerste categorie geldt een algehele vrijstelling. Voor de soorten uit de tweede en derde categorie dient over het algemeen ontheffing te worden aangevraagd.

Tabel 1: Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende beschermde fauna. Type waarneming: A=waarschijnlijk aanwezig, B=sporen/holen/nesten aanwezig, C=zichtwaarneming, D=mogelijk aanwezig, nader onderzoek noodzakelijk. Tabel 1=algemene maar beschermde soorten, Tabel 2=overige soorten, Tabel 3=strikt beschermde soorten (zie § 1.3).

Soortgroep	Soort	Type waarneming	Tab 1	Tab 1	Tab 1
Vogels	Alle broedvogels	B/C			X
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	B	X		
	Rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>	A	X		
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	A	X		
	Bospitsmuis <i>Sorex araneus</i>	A	X		
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	A	X		
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	A	X		
	Steenmarter <i>Martes foina</i>	D		X	
Amfibieën	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	A	X		
	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	A	X		
	Kleine watersalamander <i>Lissotriton vulgaris</i>	A	X		

3.2 Effecten en mitigerende maatregelen

De schade en gevolgen van de werkzaamheden voor beschermde flora en fauna worden hieronder per soortengroep besproken. Bovendien zullen maatregelen, die kunnen worden genomen om negatieve effecten te beperken, aan de orde komen. Algemeen geldt dat er sprake is van schade als het leefgebied van beschermde soorten wordt vernietigd of verstoord of als beschermde soorten worden vernietigd (planten), verwond of gedood.

3.2.1 Vogels

In en nabij het plangebied komen divers soorten vogels voor. In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in een gebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend indien (broed)vogels worden verstoord. In de praktijk betekent dit meestal dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen gestart moeten worden.

Vogels kunnen zowel ter plaatse van de ingreep als in een aangrenzende zone worden verstoord. Het verwijderen van bomen en struiken dient buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Ook de overige werkzaamheden worden bij voorkeur buiten het broedseizoen opgestart. Hierdoor zullen verstoringgevoelige soorten niet in de nabijheid van het plangebied gaan broeden.

De werkzaamheden kunnen dan in het broedseizoen voortgezet worden. In de omgeving van de planlocaties is voldoende alternatief broedbiotoop aanwezig.

3.2.2 Zoogdieren

Algemene zoogdieren

Door de werkzaamheden wordt een klein deel van het leefgebied van een aantal algemene zoogdieren tijdelijk verstoord of vernietigd. Het betreft hier vooral de soorten die ter plaatse van de opgaande begroeiingen hun leefgebied hebben (ter plaatse van de oevers zullen geen werkzaamheden plaatsvinden).

Het gaat hier om algemene soorten uit tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Voor de werkzaamheden (ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

Steenmarter

Rondom de bebouwing zijn geen sporen van de middelzwaar beschermde Steenmarter aangetroffen. De gebouwen zijn niet vanbinnen geïnspecteerd. Om een volledig beeld te krijgen, zal de bebouwing ruim voorafgaand aan de sloop intern geïnspecteerd moeten worden op (sporen van) aanwezigheid van Steenmarter.

Indien tijdens de interne inspecties van de bebouwing verblijfplaatsen van Steenmarter worden geconstateerd, zullen mitigerende maatregelen genomen moeten worden. Deze zullen in een op te stellen activiteitenplan moeten worden beschreven. Voor de Steenmarter zijn compenserende maatregelen niet aan de orde, omdat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt.

Vleermuizen

Voorafgaand aan alle veldbezoeken is rond de bebouwing gezocht naar sporen van aanwezigheid van vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen. Er zijn geen in- of uitvliegende dieren of zwermactiviteiten waargenomen. Er zijn daarom geen verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen bebouwing te verwachten. Ook vervult het plangebied geen belangrijke functies als foerageergebied en vliegroute. Er zijn geen negatieve effecten op vleermuizen.

3.2.3 Amfibieën

De herstructurering zal leiden tot het tijdelijk verdwijnen van overwinteringsgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten. De negatieve effecten zullen echter niet leiden tot het vernietigen van populaties. Het gaat hier om algemene soorten uit tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Voor de werkzaamheden (ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet, zie § 1.3). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen.

4 Conclusies

4.1 Conclusies

Broedvogels

Uit de uitgevoerde toetsing blijkt dat in het projectgebied broedende vogels verwacht kunnen worden. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen hebben bij de aanwezigheid van broedende vogels in het projectgebied of directe omgeving een negatief effect. Hiervoor kan geen ontheffing worden aangevraagd. Het verwijderen van bomen en struiken dient buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Ook de overige werkzaamheden worden bij voorkeur buiten het broedseizoen opgestart. Hierdoor zullen verstoringgevoelige soorten niet in de nabijheid van het plangebied gaan broeden. De werkzaamheden kunnen dan in het broedseizoen voortgezet worden.

Steenmarter

Rondom de bebouwing zijn geen sporen van Steenmarter aangetroffen. Om een volledig beeld te krijgen, zal de bebouwing ook intern nog geïnspecteerd moeten worden.

Vleermuizen

In de te slopen bebouwing zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. Daarnaast maakt het geen onderdeel uit van belangrijk foerageergebied en/of vliegroutes.

Overige soorten

Alle andere gevonden en te verwachten soorten in het plangebied zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie § 1.3) blijft wel van kracht.

4.2 Voorbehoud

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden en literatuuronderzoek. Deze gegevens geven geen garantie dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen (andere) beschermde soorten worden waargenomen. Natuur is vaak verrassend. Om de risico's zo veel mogelijk te verkleinen wordt aanbevolen om vlak voordat de werkzaamheden beginnen, het terrein te controleren op de aanwezigheid van (andere) beschermde soorten.

Bronnen

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeeke & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht..
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Buro Bakker, Ecologisch onderzoek centrumplan Eelde, 28 oktober 2010.
- <http://www.florafanacheck.nl/>
- <http://www.minInv.nl/>
- <http://www.waarneming.nl/>
- <http://www.naturalis.nl/>
- [http:// www.RAVON.nl](http://www.RAVON.nl) (reptielen, amfibieën en vissen onderzoek Nederland)
- <http://telmee.nl/>
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>
- <http://provincie.drenthe.nl/>

Bijlage 1: Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings-Zones (SBZ's) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het plangebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zwarte toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen.

Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd.

Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);

- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.